

Ἀναίρεσις τῆς ἐπιλύσεως, καὶ θείσεως.

Ο Μέντοι Φιλόσοφος ἔ μόνον ἐπὶ τῷ παρόντος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς, καὶ ποιότητος προσαγορεύει. ἐν γὰρ τῷ πέμπτῳ τῆς Φυσικῶν, ἐδαφίῳ δεκάτῳ ὀγδοῦ ταῦτα κατὰ λέξιν φησί. λέγω δὲ τὸ ποιόν τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ. καὶ ἀναπτύσσων τὸ λεγόμενον ἐπάγει, καὶ γὰρ ἡ διαφορὰ ποιόν. ἐν δὲ, τῷ Ε. τῆς Μεταφυσικῶν ἐν τῷ περὶ Ποιοῦ κεφαλαίῳ ἐν ταῖς ποιότητι καταριθμεῖ τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις κέχρηται τῷ τῆς ποιότητος ὀνόματι ἐπὶ τῆς κατ' οὐσίαν διαφορῶν. ἔμπης δὲ ὅτι οὐ κυρίως εἰσὶν ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῆς ποιότητος αἱ οὐσιώδεις διαφοραὶ, δηλοῦσι καὶ τὰ προχειροτάτα τῷ Ἀμμωνίῳ ἀνωτέρω, καὶ παρὰ ταῦτα ὅτι αἱ ποιότητες ὡς παρὰ Πορφυρίῳ ἐλέγετο, προστιθέμεναι τοῖς οὐσι, ἀλλοῖον ποιοῦσι, αἱ δὲ οὐσιώδεις διαφοραὶ, οὐκ ἀλλοῖον, ἀλλὰ ἄλλο ποιοῦσι. καὶ ὁ Φιλόσοφος παρακατιῶν, μέρη τῆς Οὐσίας τὰς διαφορὰς ἀποκαλεῖ. Ὅθεν βέλτιον οἶμαι λέγειν, τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς, καθ' αὐτὰς μὲν θεωρουμένης, μὴ ἀξιουῖσθαι τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν ἐπωνυμίας παρὰ τῷ Φιλοσόφῳ, ἔ μάλιστα κατὰ τὴν προκειμένην θεωρίαν. οὔτε γὰρ πρῶται, οὔτε δεύτεραι Οὐσίαι εἰσὶν, ἀλλὰ ποιότητες οὐσιώδεις. σωματιομεναι δὲ τοῖς γένεσι, μέρη γίνονται τῆς οὐσιῶν, ἢ δηλαδὴ σωματῶσι τὰ εἶδη. Ὅθεν καθ' αὐτὰς, ἐν οὐδεμίᾳ τίττονται κατηγορία, (ἐννοουμένης τῆς κατηγορίας, ἢ περὶ ἐσὶ τάξις τις καὶ σειρά τῆς κατηγορουμένης καὶ ὑποκειμένης, ἢ μὲν δηλονότι εἰδῶν καὶ ἀτόμων.) διὰ μὲντοι τὰ εἶδη καὶ αὐτὰ εἰς τὴν Οὐσίαν ἀνάγονται, ὡς μέρη οὐσαι συστατικὰ τῆς εἰδῶν. τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναφέρονται ἐπὶ τὴν κατηγορίαν τῆς Οὐσίας ἢ Ἰδέη καὶ τὸ Εἶδος, καθὸ δηλαδὴ σωματῶσι τὴν σωθέτον Οὐσίαν.

Εἰ δὲ τις φαίη τὰς διαφορὰς μέρη εἶναι τῆς Οὐσίας, καὶ γὰρ συστατικὰ καὶ τυγχάνουσι τῆς αὐτῆς, τὰ δὲ μέρη τῆς Οὐσίας, εἰσὶν Οὐσίαι. τίνε λόγῳ ἄρα ὁ Φιλόσοφος ἀποκλείει ταύτας τῆς κατηγορίας τῆς Οὐσιῶν; Ῥητόν οὕτως, ὡς ὁ Φιλόσοφος ἐνταῦθα Οὐσίας ἐννοεῖ τὰς σωθέτους καὶ ἐντελεῖς, ὅποια οὐκ εἰσὶν αἱ διαφοραὶ.

Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιλύεται ἢ ἡ παρ' Ἀμμωνίου αἰτίθεσις, περὶ τῆς τοῦ ὄντος διαρέσεως ἀμέσως, εἰς Οὐσίαν ἢ Συμβεβηκός. ἐννοεῖται γὰρ ἡ διαίρεσις τοῦ ὄντος εἰς Οὐσίαν, ὡς εἰς αὐθύπαρκτον ὄν, ἢ Συμβεβηκός, ὡς ἐν ἄλλῳ ὑπάρχον, ὃν τρόπον οὐδὲν δίδεται μεταξὺ τῆς Οὐσίας (οὕτως ἐννοουμένης) ἢ Συμβεβηκότητος. τοῦτο δὲ οὐ κωλύει τὸ δυνάσθαι ἡμᾶς τῇ ἐπινοίᾳ χωρίζειν τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς, ἀπερ οὕτω κεχωρισμένα, οὔτε Οὐσίαι εἰσὶν ἐντελεῖς, οὐ γὰρ ὑφίστανται καθ' αὐτάς, οὔτε Συμβεβηκότης, οὐ γὰρ ὑπάρχουσιν ὡς ἐν ὑποκειμένοις τοῖς εἶδεσιν, ἀλλ' ὡς μέρη. ὅθεν οὐκ ἀπεικότως ἠκουσαν ποιότητες οὐσιώδεις, ἢ διαφύρασι πῶς, τῆς τε Οὐσίας ἢ τῆς Συμβεβηκότητος, τὸν εἰρημένον ἐννοούμεναι τρόπον. ὡς δὲ λόγῳ καὶ ὁ Φιλόσοφος ἐννοήσας ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος διέσειλε, τῆς τε Οὐσίας ἢ τῆς Συμβεβηκότητος.

Ἐφεξῆς ὁ Φιλόσοφος ὑπερίαν τοιαύτῳ ἀνακύπτουσαν ἐπιλύεται. εἶχε γὰρ αὐτίς εἰπεῖν, τὰ μέρη τῆς Οὐσίας φέρε εἰπεῖν τοῦ ἀνθρώπου, χεῖρες, πόδες, ἢ τὰ τοιαῦτα, Οὐσίαι εἰσὶ. ταῦτα δὲ ἐν ὅλῳ εἰσὶ, δηλαδὴ τῷ ἀνθρώπῳ. αἱ Οὐσίαι ἄρα ἐν ὅλῳ, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ εἰσὶν.

Ἐπιλύεται τοιγαροῦν ὁ Φιλόσοφος εἰπὼν, τὰ μέρη τῆς Οὐσίας μὴ ἐνυπάρχειν τῷ ὅλῳ, οἷον χεῖρες ἢ πόδες ἢ τὰ τοιαῦτα τῷ ἀνθρώπῳ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. τὸ γὰρ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι ὡς ἀνωτέρω ὁ Φιλόσοφος ὀρίζειται εἶναι ἐν ἄλλῳ εἶναι, μὴ ὡς μέρος ἐκείνου ἐν ᾧ εἰσὶ. τὰ δὲ μέρη τῆς Οὐσιῶν ἐνυπάρχουσι τῷ ὅλῳ συμπληρουῦντα τοῦτο.

Δεύτερον παρεπόμενον.

„ Ἔπάρχει δὲ ταῖς Οὐσίαις ἢ ταῖς διαφοραῖς, τὸ πάντα συνωνύμως „ ἀπ' αὐτῆς λέγεσθαι, ἢ τὰ ἐξῆς.

Δεύτερον παρεπόμενον ἐπάγει τῆς Οὐσίας ὁ Φιλόσοφος, ὅπερ εἰς συνωνύμως κατηγορεῖσθαι καὶ τῆς ὑποτεταγμένων. δεδήλωται δὲ πῦτο ἀνωτέρω, ἐν οἷς μετὰ τοῦ Φιλοσόφου εἴημεν, τὰς δευτέρας Οὐσίας κατηγορεῖσθαι τῆς πρώτων κατὰ τε τοῦ ὀνόματος, καὶ λόγον τὸν αὐτόν. τῆς δὲ Συμβεβηκότητος τὰ πλεῖστα, οὔτε τὸ ὄνομα, οὔτε τὸν λόγον μεταδιδόναι πρὸς ἰδίους ὑποκειμένους. ἔμπης δ' ἔνετα μηδὲν κωλύει μεταδιδόναι τοῦ ὀνόματος τῷ ὑποκειμένῳ, τοῦ λόγου δὲ οὐδενί. πῦτι δὲ τὸ ἴδιον „

οὔτε μόνη προσήκει τῇ Οὐσίᾳ, οὔτε πάση. οὐ μόνη μὲν, ὅτι καὶ ταῖς διαφοραῖς ὑπάρχει κοινόν. κατηγοροῦνται γὰρ καὶ κεῖναι σιωπῶντως, ὡς περ τὰ γινώσκοντα κατὰ τῶν εἰδῶν καὶ ἀτόμων Οὐσιῶν. τὸ γὰρ αἰδητικὸν φέρε εἰπεῖν, ἀποδίδωσιν ἀνθρώπῳ τε καὶ Σωκράτει, καθ' ὧν κατηγορεῖται, τὸ τε ὄνομα, καὶ τὸν λόγον τὸν αὐτόν. λέγεται γὰρ ὅ, τε ἀνθρώπος αἰδητικός, καὶ ὁ Σωκράτης ὁμοίως, καὶ ἔστιν ἑκάτερος οὐσία ἑμφυχὸς αἰδητική. ἐπὶ γὰρ τῶν σιωπῶντως κατηγορουμένων, ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, ποσαῦτα ἔστιν κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ρηθῆσεται. οὐ πάση δὲ προσήκει τῇ Οὐσίᾳ τὸ αὐτὸ παρεπόμενον, ὅτι ταῖς πρώταις Οὐσίαις ἀνοικεῖν ἔστιν. ἀπὸ γὰρ τῆς πρώτης οὐσίας οὐδὲ μία πέφυκε κατηγορία γίνεσθαι καθ' αὐτό. καθ' οὐδένα γὰρ ὑποκειμένου ἢ πρώτη Οὐσία κατηγορεῖται καθ' αὐτό.

Εἰδὲ τις φαίη, ὅτι καὶ τὰ συμβεβηκότα κατηγορεῖται σιωπῶντως κατὰ τῶν ὑφ' αὐτὰ, ὡς ἡ ἔξις κατὰ τῆς Ἐπιστήμης καὶ Τέχνης, καὶ ἡ Τέχνη κατὰ τῆς Μουσικῆς καὶ Γραμματικῆς, καὶ τῶν ὁμοίων, ῥητέον ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος θεωρεῖται τὰ συμβεβηκότα, καθὸ κατηγορεῖται τῶν Οὐσιῶν αἷς ἐνυπάρχουσιν, οὐ καθ' ὅσον πρὸς τὰ ὑφ' αὐτὰ πατόμενα ἀναφέρεται.

Τρίτον παρεπόμενον.

„ Πᾶσα δὲ Οὐσία δοκεῖ τὸ δέ τι σημαίνειν. καὶ τὰ ἐξῆς.

Τρίτον προστίθησι παρεπόμενον τῆς Οὐσίας ὁ Φιλόσοφος, ὅτι πᾶσα δοκεῖ Οὐσία τὸ δέ τι σημαίνειν. κέχρηται ὁ Φιλόσοφος τῇ φωνῇ ταύτῃ, τὸ δέ τι σημαίνειν ἐστὶν ὅτι πλατύτερον, ὡς ἐν τῷ Α. τῶν Φυσικῶν κεφαλαίῳ ἐβδόμῳ, εἶδα οὐ μόνον εἰς δήλωσιν τῆς Οὐσίας εἰληπτῆαι, ἀλλὰ καὶ τῶν Συμβεβηκότων, ἢ περὶ τῶν γενήσεων καὶ ἀποφάσεων ἀντιδιατέλλοντα. ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ ἰδιαιτέρον ταύτῃ κέχρηται, καθὸ σημαντικὴ ἐστὶν οὐσίας ὡρισμένως μιᾶς τῷ ἀριθμῷ, καὶ διακτύλω ὡς φασὶ δεικνῦσθαι πεφυκῆας, ἢ τις ἀνυπόπαρκτος εἶη καὶ ἐντελής Οὐσία. ἔθεν εἰκότως φησὶν ὁ Φιλόσοφος, τοῦτο μόναις ταῖς πρώταις οὐσίαις, μόνως καὶ καθ' αὐτὸ προσήκει. αἱ γὰρ δεύτεραι Οὐσίαι εἰ καὶ κατὰ τὸ σχῆμα τῆς προσηγορίας δοκοῦσιν ὅτι τὸ δέ τι σημαίνειν, ὡς εἴ τις φαίη ἀνθρώπον, ἢ ζῶον, οὐ μέντοι ὁμοίως ὡς αἱ πρώται Οὐσίαι τὸ δέ τι σημαίνουσιν, ἀλλὰ κατὰ πολλῶν, καὶ ὁ ἀνθρώπος, καὶ τὸ ζῶον κατηγορεῖται.

Μηδεὶς δ' ὑπολάβῃ, λέγοντος ἐσταῦθα τοῦ Φιλοσόφου, τὰ γὰρ καὶ τὰ εἶδη, ποιοῦντι σημαίνειν, ἐν τοῖς Συμβεβηκόσι ταῦτα καταριθμῆσθαι. τὸ γὰρ Ποῖον, ἔ κοινοῦτερον λέγεται, καὶ ἰδιαιτέρον. λαμβάνεται μὲν ἰδιαιτέρον ὀπλιώκα μόνον σημαίνει τὰ ἀναγόμενα ἐπὶ τῷ κατηγορίᾳ τῆς Ποιότητος, κοινοῦτερον δὲ εἰλημμένον, πάντα σημαίνει τὰ καθόλου κατηγορούμενα, οὐ μόνον Συμβεβηκότα, ἀλλὰ καὶ τὰς Οὐσίας. λέγεται γὰρ Ποῖον, εἶπεν ποιοῦντις, ὅτι ποῖ ἔχει λόγον μετεχομένου πρὸς μετέχον. τὸ γὰρ εἶναι τῆς Ποιότητος, ἐν τῷ μετέχεσθαι ὡς εἶδοποιουῦ, οὐσιώταται. ὅθεν τῷ λέγειν τῆς μεθέξεως ὀρίζεται τῷ Φιλοσόφῳ λέγοντι ποιότητα εἶναι, καθ' ἃ ποιοῦντινες εἶναι λεγόμεθα. πάντα δὲ τὰ καθόλου, λόγον ἔχει μετεχομένου πρὸς καὶ εἶδοποιουῦντος πρὸς τὰ καθ' ἃ κατηγορεῖται. ποιοῦσι γὰρ ἐκεῖνα τοιαῦτα, ἢ μὴ τοιαῦτα, οὐσιωδῶς, ἢ ἐπουσιωδῶς. Ὅθεν ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ Ε' τῶν μεταφυσικῶν, κεφαλαίῳ περὶ Ποιοῦ διδάσκων τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς φησὶ κυριώτατα λέγεσθαι ποιότητας.

Τέταρτον παρεπόμενον.

» Ἐστὶ δὲ ταῖς Οὐσίαις, καὶ τὸ μηδὲν ἐναντίον αὐταῖς εἶναι.

Τέταρτον παρεπόμενον τῆς Οὐσίας ἐστὶ τὸ μὴ ἔχειν ἐναντίωσιν, κατέστιν Οὐσίᾳ Οὐσία μὴ ἐναντίαν εἶναι. ἐννοεῖται δὲ τὰ ἐναντία εἰσταῦθα κυρίως, ἅπερ εἰσὶν εἶδη ἀπολύτως θεωρούμενα, ἐνεργοῦντα εἰς ἄλληλα, καὶ ἀμοιβαδὸν ἐξωθουῦντα τοῦ αὐτῶν δεκτικῶ. σερητικῶς δὲ καὶ ταῖς Οὐσίαις ἐστὶν ἐναντίωσις, ὡς ἐν τῷ Α' τῶν Φυσικῶν ὁ Φιλόσοφος πλατύτερον διδάσκει. δεῖ δὲ τῷ ἰδιότητι ταύτῃ ἐννοεῖν, πρῶτως καὶ καθ' αὐτὸ προσήκουσαν τῇ σωθείᾳ Οὐσίᾳ, καὶ μάλιστα διὰ τῷ Ἰ' ἄλλω, εὐχ' ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς διαφοραῖς, ὅπερ ἐστὶ μὲν καὶ παρὰ τῷ Φιλοσόφῳ εἶρεν ἐπὶ πολλῶν, καὶ ὁ λόγος πείθει σαφῶς.

Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο μόνον προσήκει τῇ Οὐσίᾳ, ἐστὶ γὰρ καὶ τῷ Ποσῶ κοινόν. τῷ γὰρ διπλήχει, ἢ τριπλήχει, ἢ τῷ δεκαδικῷ ἀριθμῶ ἔστι οἱμοίσις, οὐδὲν δοκεῖ ἐναντίον εἶναι.

Ἀντιφέρει ἐφεξῆς ὁ Φιλόσοφος, ὅτι δοκεῖ τις ἐνεῖναι τῷ Ποσῶ ἐναντίως. Δείκνυσι δὲ τοῦτο παραδείγματι τοῖα δὲ. Τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, μέγα καὶ μικρὸν, πρῶτα εἶναι δοκοῦσι καὶ ἐναντία ἀλλήλοις, διὸ οὐκ ἀληθές ὅτι λέγειν τῷ Ποσῶ μηδὲν ἐναντίον εἶναι.

Ταύτῃ τῷ αἰτίθεσιν ὀπλιέται ὁ Φιλόσοφος, χρώμενος διαιρέσει τοιαύτῃ.

ποιᾶδε. τοῦ Ποσοῦ, τὸ μὲν ἐστὶν ὠρισμένον, ὡς τὰ δύο, τρία, δίπηχυ, τρείπηχυ. τὸ δὲ ἀόριστον, ὡς τὸ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον. ταῦτα γὰρ οὐ σημαίνει ποσὸν ὠρισμένον. ταύτης οὖν τῆς διαιρέσεως ὑποπεθείτης, ἐπάγει ὁ Φιλόσοφος, καὶ δόξοιμεν ἔπιδέχεσθαι ἐναντιότητα τὸ Ποσὸν, ὅσον ἐστὶν ἀόριστον, τοῖς ὠρισμένοις μέτροι ποσοῖς, ἐδὲν ἐστὶν ἐναντίον. Ὅθεν ἀληθές ἐστὶ μὴ μόνον τῇ Οὐσίᾳ προσήκειν τὸ μηδὲν ἐναντίον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ Ποσῶ ὑπάρχειν κοινόν. καίτοι ἐν τῇ περὶ Ποσοῦ κεφαλαίῳ δείκνυσιν ὁ Φιλόσοφος, τὸ μέγα ἔ μικρὸν, τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, μὴ εἶναι ποσὰ καθ' αὐτό. διὸ καὶ συνάγει παντὶ τῇ Ποσῶ, ἴδιον εἶναι τὸ μηδὲν ἐναντίον ἔχειν.

Τίνα τρόπον ἐνοεῖν μηδὲν ἐναντίον εἶναι τῇ οὐσίᾳ.

Περὶ τὸ τέταρτον τουτὶ παρεπόμενον τῆς Οὐσίας, οὐχ ἦτον δύσληπτος, ἢ δημόσιος ἐπὶ τῆς φιλοσοφουμένων ἐστὶ ἀμφισβήτησις. ἔστι δὲ τὸ τῆς μάχης καὶ ἀντιλογίας αἰτίου, ἢ τῆς Οὐσίας γένεσις. οὐδὲν γὰρ ἄλλως φαίνεται πως γινέσθαι, μὴ διδομένης ἐναντιώσεως τῇ Οὐσίᾳ. οὐδὲν γὰρ ποιεῖ, ὅτι μὴ εἰς τὸ ἐναντίον, καὶ πάχει ὁμοίως οὐδὲν, πλὴν ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, ὡς ἐν τῷ Α. τῆς Φυσικῶν, κεφαλαίῳ πέμπτῳ, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ γένεσεως καὶ φθορᾶς κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ διδάσκει ὁ Φιλόσοφος.

Ἀμέλειτοι εἰ ἀναγκαῖον ἐστὶν εἰς γένεσιν τῆς Οὐσίας τὸ ποιητικὸν ἐνεργεῖν, ἐνέργεια δὲ οὐδεμία πέφυκε γίνεσθαι, εἴθε μὴ ἐστὶν ἐναντιώσεις, ἔπεται ἀναγκαίως ἐπὶ τῆς Οὐσίας ἐνεῖναι ἐναντιώσιν. δεῖ γὰρ ἐναντίον εἶναι τῇ Οὐσίᾳ τὸ ποιητικόν, ὅτι οὐ ἢ μὲν φθείρεται τῆς Οὐσιῶν, ἢ δὲ γίγνεται. ὁ δὲ Φιλόσοφος οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποφαίνεται τῇ Οὐσίᾳ μὴ ὑπάρχειν ἐναντίον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων, τοῦτο ὡς ἀρχὴν ἀναντίρρητον ὑποτίθει, τῇ Οὐσίᾳ δηλαδὴ μηδὲν ἐναντίον εἶναι. Ὅθεν ἐν τῷ Ε. τῆς Φυσικῶν ἐδαφίῳ δεκάτῳ κίνησιν (1) μὴ ὑπάρχειν τῇ Οὐσίᾳ διδάσκει, ἐκ τοῦ μηδενὸς αὐτῇ ἐναντίον εἶναι.

Δόξα τῆς νεωτέρων.

Τῶν νεωτέρων σχεδὸν πάντες, βούλονται μὲν τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν, τῷ λόγῳ τῆς ἐναντιώσεως γίνεσθαι, τὴν μὲντοι ἐναντιώσιν,

BB

(1) Ἐν τῇ Ποσῶ, Ποιῶ, ἔ τῇ Ποῦ.

οὐκ ἐν τοῖς εἶδεσι τῆς Οὐσίας, εἴτ' οὐδὲ διαφοραῖς ἀνέχονται εὐπάρχειν, ἀλλ' ἐν ταῖς ποιότησι τίθενται, ταῖς διατιθεμέναις καὶ παρασκευαζούσαις τὴν ὕλην, εἰς γένεσιν τῆς Οὐσίας, ἀναιρούσαις τὰς ιδιότητες τοῦ προϋπάρχοντος εἶδους, καὶ τὰ διασώζοντα τοῦτο συμβεβηκότα. ὑποτίθεται γὰρ κοινότερον οὗτοι, ὡς ἀξίωμα ἀναμφισβήτητον τὴν ὑλικὴν Οὐσίαν, εἶπουν τὸ εὐλον εἶδος, μηδὲν ἀμέσως, καὶ καθ' αὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰδίων συμβεβηκότων, οἷς διατιθεμένης τῆς ὕλης, ἐν τῷ ἔχρατον ἢ φθέρᾳ τοῦ προϋπάρχοντος εἶδους ἀπολήγει, ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ἀναφύεσθαι, καὶ οἷον ἀνακύπτειν τὸ γενόμενον εἶδος ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὕλης.

Εἰσάγει δὲ εἰς δεῖξιν τὰς τὸν Φιλόσοφον, ἐν οἷς φησὶ τῇ Οὐσίᾳ μηδὲν εἰσαίτιον εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ τετάρτου κεφαλαίου τοῦ περὶ Αἰδησεως καὶ Αἰδητῶν βιβλίου, ἐνθα φησὶν ὁ Φιλόσοφος. τὸ μὲν πῦρ ἢ πῦρ, καὶ ἡ γῆ ἢ γῆ, οὐδὲν πέφυκε ποιεῖν, ἢ πάχειν, οὐδ' ἄλλο οὐδέν. ἢ δὲ ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς ἐναντιότης, ταῦτα πάντα ποιῶσι καὶ πάχουσιν. Ἐπιχειροῦσι δὲ ὡδίπως. Τὸ πῦρ οὐδὲν ποιεῖ, ἢ ἔστι πῦρ, οὐδὲ ἡ γῆ, ἢ γῆ, τὸ δὲ μὴ ποιῶν ἢ ποιῶτον, οὐ ποιεῖ τῷ οἰκείῳ εἶδει. οὐκ ἄρα τῷ οἰκείῳ εἶδει ποιεῖ, οὔτε τὸ πῦρ, οὔτε ἡ γῆ. ἔστι δὲ τὸ πῦρ αὐτὸ τὸ πῦρ, διὰ τὸ οἰκείον εἶδος, ὡς περὶ καὶ ἡ γῆ. λείπεται ἄρα τὰς ὑλικὰς Οὐσίας ποιεῖν διὰ τῶν παρεπομένων τοῖς οἰκείοις εἶδεσι συμβεβηκότων, ἀλλ' οὐκ ἀμέσως αὐτοῖς τοῖς εἶδεσι. Φέρουσι δὲ εἰς ἐμπέδοσιν τοῦ λόγου τὸν Φιλόσοφον, ὅς φησὶν μὲν τὰς ἀποδιδομένας ταῖς ὑλικαῖς Οὐσίαις δραστικὰς δυνάμεις τοῖς συμβεβηκόσιν ἀπαρτίζει. τὰττει γὰρ ταῦτας ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῆς ποιότητος, ἄλλως τε καὶ ὅτι αὐταὶ τῆς οὐσίας διειρηνόχασιν, ἀπόδηλον. ἐπιτείνονται γὰρ καὶ ἀνίστανται, σωζομένου τοῦ αὐτοῦ οὐσιώδους εἶδους. διαφορῶς γὰρ τοῦ σώματος διατιθεμένου, κατὰ τε διαφορῶς ἡλικίας (1) καὶ νόσους, ἐπιτείνονται καὶ ἀνίστανται αἱ δυνάμεις, μόνοντος αἰετὸς αὐτῶν εἶδους.

Ἀντίθετις πρὸς τὴν ἐκτεθεῖσαν δόξαν.

Δ Τὸ μάλιστα ἔπονται ἄτοπα τῇ τοιῶδε φιλοσοφίᾳ τῷ περὶ τῆς τῶν ὄντων γένεσεως, τὸ μὲν (2) ὅτι ἀπὸ ἀγνοῦς καὶ ἀτελοῦς αἰτίας ἀγενεῖς καὶ ἐτελεῖς ἀποτελέσματα προέρχονται διατάττεται, τὸ δὲ (3) ὅτι τὴν οὐσίαν καὶ τὸ οὐσιώδες εἶδος, ἀργὸν ἀποφαίνεται, καὶ οὐδὲν δρῶσαν. ἄπερ

- (1) Ὡς τὸ βρέθος μᾶλλον θερμὸν, ἢ ἡ γηραιός. (2) Οἷον ἀπὸ τὸ πικρὸν ἢ οὐσία
(3) Οἷον πῦρ ἢ πῦρ.

ἄπειρ ὅσης ἔχεται τῆς ἀτοπίας, καὶ ὅσον εἰσὶν ἀλλότρια τῆς ὀρθῆς ἐν φιλοσοφίᾳ μεθόδου, ἀπόδηλα καθ' αὐτά. τὸ γὰρ καθ' αὐτὸ αἴτιον τοῦ γεννᾶν, καὶ προβάλλειν, ἢ τῆς αὐτῆς τάξεως, καὶ τελειότητος τῆς ἀποτελέσματος· χρεῶν εἶναι, ἢ τελειώτερον τοῦ ἀποτελέσματος, ὡς ἐπὶ τῆς τεχνῶν καθορῶνται. Ἄπο δὲ ἀτελεσίρας καὶ ὑποβεβηκῆς αἰτίας, τελειώτερον τε καὶ ὑπερέχον ἀποτέλεσμα προελθεῖν, τῆς ἀδυνατίων φαίνεται εἶναι. αἴτιον γὰρ, ὅτι οὐδὲν πέφυκεν ἐνεργεῖν, ἢ ποιεῖν ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτοῦ τελειότητος, ὅτι οὐ δύναται δουῶναι ὅπερ οὐκ ἔχει, καὶ ἀναρριθεῖν ἐπεὶ οὐδὲν ἢ κυριωτάτη τοῦ φιλοσοφεῖν μέθοδος εἰς ἀναζητήσιν καὶ εὔρεσιν τῆς ἀρχῶν, ἢ τις ἐστὶ προῖναι καὶ μεταβαίνειν ἄπο τῆς αἰτιατῆς καὶ ἡμῖν γνωρίμων, ἐπὶ τὰ αἴτια. Ἐ ἀρχὰς τὰ τῆ φύσει γνωρίμα, ἡ ἐν προοιμίῳ τοῦ Α. τῆς Φυσικῶν παραδίδωσιν ὁ Φιλόσοφος. οὐ γὰρ αὐτὸ ἡμῖν συνάγειν ἄπο τῆς διαφορᾶς καὶ τελειότητος τῆς ἀποτελεσμάτων, τὴν διαφορὰν καὶ τελειότητα τῆς ποιητικῶν, καὶ μάτρω αὐτὸ ἡμεῶν θρυλλομένη ἢ ἀποδεικτικὴ μέθοδος, εἰ τὸ συμβεβηκὸς δείμημν παρακτικὸν τῆς Οὐσίας, καὶ ἄπο τῆς ἀτελεσίρας αἰτίας, τὰ τελειώτατα τῆς ἀποτελεσμάτων προέρχεται.

Οἱ πρεσβύοντες τὴν ἀνώτερον δόξαν, πολλαῖς ἐξηγήσεσι, καὶ ἔσοποις διαφοροῖς τοῦ λέγειν κέχλωται, εἰς ἀναίρεσιν τῆς προτεθειτῶν ἀντιθέσεων. καὶ πρῶτον μὲν θεωροῦσι τὸ συμβεβηκὸς διχῶς, ἢ περ εἰσὶν ὄν, καὶ ἢ τυχαίως ποιητικόν. καὶ ἢ μὲν ὄν θεωρούμενον, ἀτελέστερον εἶναι φασὶ τῆς Οὐσίας. ἢ δὲ ποιητικόν, ἐνδεχόμενον εἶναι τελειώτερον τῆς Οὐσίας.

Ἀλλ' αὕτη ἡ διαίρεσις καὶ θεωρία τοῦ Συμβεβηκότος, μικρὰ τούτοις συμβάλλεται. ἢ γὰρ δύναμις ἡ φασὶν ἐνυπάρχειν τῆς συμβεβηκότητι ἐν τῇ ἐνεργεῖν, πάντως οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ παρά τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. συμπαραμαρτεῖ γὰρ τῇ τοῦ συμβεβηκότος Οὐσία, καὶ σκεκτείνεται ταύτῃ· οὐδὲ εἰσὶν ἄλλως ἐννοῆσαι ταύτῃ, τῆς τοῦ συμβεβηκότος διενέλωχεται ὄντοτης, ὅτι μὴ μόνον τῆς λόγῳ· ὅθεν οὐδὲ φύσιν ἔχει τὸ συμβεβηκὸς, τελειώτερον λέγεσθαι μὲν ἐν τῇ ἐνεργεῖν, ἐν δὲ τῇ εἶναι ἀτελέστερον τῆς οὐσίας τυχαίως· εἰ γὰρ ἐν τῇ εἶναι, ἀτελέστερον ὅτι τῆς Οὐσίας, καὶ ἐν τῇ ἐνεργεῖν ὁμοίως ἀτελέστερον εἶναι.

Διότι δὲ ἔσοπῳ τοῦ λέγειν κέχλωται οἱ αὐτοὶ πρὸς ἀναίρεσιν τῆς αὐτῆς ἀντιθέσεων. φασὶ γὰρ τὸ συμβεβηκὸς κατὰ μὲν τὴν οἰκείαν αὐτοῦ φύσιν καὶ δύναμιν, ἀδύνατον εἶναι εἰς παραγωγὴν τῆς Οὐσίας, διωχόμεν

ἢ τοῦ εἶδους τοῦ οὐσιώδους, οὐ ἐστὶ συμβεβηκὸς ἴδιον, δυνατὸν γίνεσθαι ἀμέσως εἰς παραγωγὴν τῆς Οὐσίας.

Ἄλλ' οὐ δὲ τοῦτο πῶς ἔστω τῆς ἀπαντήσεως ὅπως οὐκ ἐλαττοῦται τὸ κράτος τῆς ἡμετέρας (1) ἀντιθέσεως. Ζητήσαι γὰρ ὅτι καὶ παρὰ τοῦτο, τίς ποτ' αὐτῆς ἢ τοιαύτης δυνάμεις τοῦ οὐσιώδους εἶδους, καθ' ἑαυτὴν τὸ συμβεβηκὸς ἔχει λαβὸν τὸ δραστικὸν εἰς παραγωγὴν τῆς Οὐσίας; ἢ γὰρ ὅτι παρ' αὐτὸ τὸ συμβεβηκὸς, ἐκτὸς δηλαδὴ τῆς Οὐσίας ἐκείνου, ἢ οὐ. εἰ γὰρ μὴ ἔστιν ἐκτὸς τῆς Οὐσίας τὸ Συμβεβηκός, οὐδὲν πλέον λέγουσι. ταῦτα γὰρ ὅτι εἰπεῖν καὶ τὸ Συμβεβηκὸς καθ' αὐτὸ μόνον, ἢ ἰδίᾳ δυνάμει, τῆς Οὐσίας εἶναι παρακτικόν. Εἰδὲ φαῖεν τὴν δυνάμιν ταύτην εἶναι τοῦ οὐσιώδους εἶδους συμβεβηκός τι, διακεκερμένον τῷ ποιητικῷ συμβεβηκός, προβαίνει ὁμοίως ὁ αὐτὸς λόγος τῆς ἀντιθέσεως. ἢ γὰρ οὐσία οὐδὲν ἕτερον ἔστιν, ἢ τὸ οὐσιώδες εἶδος.

Ὅθεν ἐπ' ἄλλον καταφεύγουσι ἔστω τοῦ λέγειν. φασὶ γὰρ ἐν τῇ παραγωγῇ τῆς οὐσίας, ἀπὸ ὑλικῆς δυνάμεως, ἅμα ἐνεργεῖν τότε οὐσιώδες εἶδος, καὶ κατὰ συμβεβηκός, ὡς εἶναι τὴν αὐτὴν παραγωγὴν τῆς Οὐσίας, ἀπὸ μὲν τοῦ οὐσιώδους εἶδους, ὡς κυρίως καὶ πρώτως ποιητικοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ κατὰ συμβεβηκός εἶδους, ὡς ἀπὸ ὀργανικοῦ αἰτίου.

Ἄλλ' ἔστι ζητῆσαι καὶ παρὰ τοῦτο, εἰ ἀμέσως ἐνεργοῦσι τὴν παραγωγὴν ταύτην τῆς Οὐσίας ἢ ἐκατέρωθεν προέρχεται, ἢ ἀμέσως μὲν παρὰ μόνου τοῦ συμβεβηκός παράγεται τὴν Οὐσίαν, ἀπὸ δὲ τῶν οὐσιώδους εἶδους ἄλλως, ἢ ὡς πορρωτέρου αἰτίου καὶ προκαταρκτικοῦ.

Εἰ μὲν (2) δοῖεν τὸ πρῶτον, ὁμολογήσουσι τὸ οὐσιώδες εἶδος ἀμέσως ἀρχὴν γίνεσθαι τῆς παραγωγῆς, καὶ γένεσως τῆς Οὐσιᾶς, καὶ οὕτως οὐκ ἔσαι αὐτῆς ἀναγκαῖα εἰς γένεσιν τὰ συμβεβηκός. διττὴ γὰρ φέρεται ἡ ἀρχὴ τῆς γένεσως, ἢ μὲν προσεχὴς καὶ συνώνυμος τῷ γινόμενῳ, ὡς ὁ ἀνθρώπος ἀνθρώπον γινῶν. ἢ δὲ ὁμώνυμος λέγεται τῷ γινόμενῳ, οἷα εἰσι τὰ καθόλου αἰτία, ὡς ὁ ἥλιος γινῶν ἀνθρώπον. εἰ μὲν οὐκ ὁμώνυμος ἢ ἀρχὴ τῆς παραγωγῆς εἴη, ἀμέσως ἐνεργοῦσα, καὶ παράγουσα τὸ γινόμενον, καταλλήλως τε πάντως, καὶ ἐντελῶς ἔξει εἰς παραγωγὴν τοῦ συνωμένου εἶδους. οὐ γὰρ αὐτὸ γένοιτο ἐλλειπὲς τὸ ὅμοιον εἰς παραγωγὴν τοῦ ὁμοίου, προσεχὴς ἐν, καὶ καθ' αὐτὸ αἰτίον. καὶ τοῦτο σαφῶς καὶ ταῖς τῆς ἀντιθέσεως ὑποθέσεσιν. εἰ γὰρ τὸ ἐπουσιώδες εἶδος ἀποχρήσει εἰς παραγωγὴν τοῦ ὁμοίου εἶδους, πᾶς οὐκὶ τὸ προσεχὴς.

(1) Τῶν ἡμετέρας δηλαδὴ ὡς ἐφεστῶτος εἰπέτις ἐν ἀρχῇ τῆς ἀντιθέσεως δύο ἀπαντῶνται. (2) Τὸ ὅτι ἐκατέρωθεν ἀμέσως.

σεχῆς καὶ οὐσιῶδες; τῆς δὲ ἀρχῆς ἐνεργουμένης ὁμωνύμου, ὡς ὁ ἥλιος ἔχει πρὸς τὰ μικτὰ, πολλῶν μᾶλλον ἄποχρόντως ἔξει ἐν τῷ οἰκείῳ (1) γένει εἰς παραγωγὴν τῆς μικτῶν αὐτῆς.

Εἰ δὲ φαῖεν τὴν Οὐσίαν μὴ εἶναι αἴτιον ἄμεσον εἰς παραγωγὴν τῆς Οὐσίας, ἀλλὰ διὰ μένου τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς εἶδους, καὶ ὡς αἴτιον πορρωτέρω, ἀλλὰ μὴ προσεχές, οὐδὲ νοῆσαι ἔτι ἐστὶ δυνατὸν, τίνε λόγῳ τὸ μὲν συμβεβηκὸς τοσοῦτον ἀτελέστερον ὢν τῆς Οὐσίας, δυνάμει οἰκείῃ, καὶ ἐμφύτῳ, παρακτικὸν γίνεται τοῦ τελειοτάτου εἶδους, οἷον ἐστὶ τὸ οὐσιῶδες. Τὸ γὰρ λέγειν ὅτι τὸ τοῖόνδε συμβεβηκὸς δυνάμει ἑτέρου ἐστὶ δηλαδὴ τῆς Οὐσίας, οὐδὲν συμβάλλεται εἰς τελειότητα ὑπὲρ τὴν τῆς συμβεβηκότητος φύσιν, ὅπως ποτε δοθεῖν συνημμένον τῆς εἶδει τῆς Οὐσίας, εἴτ' οὐκ διεζυγμένον. ἐντεῦθεν γὰρ ἕδον πλέον ἔξει τὸ ἕξ ἑτέρου παρηγμένον εἶναι. ἐκ τούτου δὲ ἐκ ἐπιτείνεται ἡ τοῦ συμβεβηκότητος δυνάμει, ἀλλὰ διαμένει τοιαύτη οἷα ἐστὶν ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ τελειότης, οὐχ οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ ἀπ' ἐπαρῆκται. Εἶδὲ συνημμένον τῆς εἶδει τῆς οὐσίας τὸ παράγον τὴν οὐσίαν συμβεβηκὸς δοθεῖν, ἀπεμφαῖνον καὶ ἄτοπον αἰεὶ τὸ αὐτὸ καθορᾶται. ὅπως τὸ ἀτελὲς εἶδος, οἷον τὸ συμβεβηκὸς, φύσιν ἔχει παράγειν τὸ ἐντελέστατον ἢ ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ δυνάμειν, οἷον ἐστὶ τὸ οὐσιῶδες εἶδος. ἕδον καὶ ἕτερον ἄτοπον ἐπακολουθεῖ, τὸ τὴν Οὐσίαν, καὶ τὸ οὐσιῶδες εἶδος ἀργὸν εἶναι, καὶ τὸ κυριώτατον τῆς οὐκ ἐνεκα ἐν τοῖς φυσικοῖς μάταιον ἄποτελεῖσθαι. ματαιοῦται γὰρ ἕκαστον ἄπογυμνούμενον τῆς προσήκουσας ἐνεργείας, ὡς ὁ φιλόσοφος ἐν τοῖς περὶ οὐρανοῦ παραδίδωσι λέγων. ἕκαστα εἶναι τῆς οὐκ ἐνεκα τῆς οἰκείας ἐνεργείας. εἰ δὲ τὸ οὐσιῶδες εἶδος καὶ ἡ Οὐσία τὸ σκοπιμώτατον ἔστι τῆς οὐκ ἐνεκα ἢ φύσις ποιεῖ, εἰμὴ ἐνεργὸν εἶναι καὶ δρασικόν, καὶ προβλητικὸν τῆς οἰκείων ἐνεργειῶν, μάταιον αὖ, εἶναι ἄποπίπτον τοῦ οἰκείου τέλους, οἷα εἰσιν αἱ προσήκουσαι αὐτῶν κατὰ φύσιν ἐνεργεῖαι. οὐδὲ ἐστὶν εἰπεῖν ὅτι τὸ τέλος καὶ ἔργον τοῦ κατὰ οὐσίαν εἶδους, μένον ἐστὶ τὸ εἰδοποιεῖν τὴν ὕλην, τὸ δὲ ἐνεργεῖν πρὸς τῇ Οὐσίᾳ διὰ τῆς συμβεβηκότητος.

Τοῦτο μηδὲν δυνάσθαι φημι, ἐπεὶ ταυτὸν ἐστὶν ἀρχὴ καὶ αἴτιον τοῦτε εἶναι, καὶ ἐνεργεῖν. καὶ γὰρ ἕκαστον ἐνεκα τῆς οἰκείας ἐνεργείας ἐστὶν, ὡς εἴρη-

(1) Ἐν τῷ οἰκείῳ γένει, εἴπωμαι τῇ οὐσίᾳ. ὁ γὰρ ἥλιος οὐσία, καὶ τὸ γινόμενον ὑπ' ἐκείνου οὐσία. ἕδον τῷ γένει κοινῶν ὁ γινόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀνθρώπος τῷ αὐτῷ ἡλίῳ, οὐ μὲν δὲ καὶ τῷ εἶδει. πολλῶν δὲ μᾶλλον εἴρηται, ὅτι ὁ γενῶν ἀνθρώπος, ἀνθρώπον ποιεῖ λαβὼν παρὰ τοῦ ἡλίου τὴν δυνάμειν ὡς ἐκ ἀφ' ἀκαταρκτητικῆς αἰτίας. διὰ γὰρ ἕκαστον τοιοῦτον, ἐκείνο μᾶλλον τοιοῦτον.

εἴρηται. τὸ δὲ κατ' οὐσίαν εἶδος, ἀρχὴ ὅτι καὶ αἴτιον τοῦ εἶναι τῆ ἀτόμῳ Οὐσίᾳ. ἄρα καὶ τῆ κατ' ἐκείνῳ ἐνεργειῶν ἀρχὴ καὶ αἴτιον εἶσαι.

Οὐδ' ἐκεῖνο λόγον ἔχει εἰπεῖν, ὅτι ἡ Οὐσία ἐνεργεῖ μὲν, ἀλλ' ὡς ὁ, ἥτοι ὡς ὑφειρηκός καὶ ἀυθύπαρκτον, τὸ δὲ συμβεβηκός, ὡς ὦ, ἥτοι ὡς μέσον καθ' ὃ ἄποτελεῖται ἡ ἐνεργεία. ἐπεὶ τὸ κατ' οὐσίαν εἶδος ἐνεργεῖ ὡς ὦ. προβάλλει γὰρ φέρε εἰπεῖν ὁ Σωκράτης τὰς προσηκούσας ἀνθρώπῳ ἐνεργείας διὰ τοῦ οἰκείου εἶδους.

Πρὸς αὐτὸς ὅτι, εἰ μὴ τὸ κατ' οὐσίαν εἶδος καθ' αὐτὸ ποιητικὸν ἴδιον, οὐ δὲ φύσις αὐτῷ καθ' αὐτό. τουναντίον μάλιστα ὁ Φιλόσοφος διδάσκει πολλοῦ, καὶ μάλιστα ἐν κεφαλαίῳ πέμπτῳ τοῦ Β. τῆ Μεταφυσικῶν. Ἐκεῖνο γὰρ ὅτι φύσις καθ' αὐτό, ὅπερ εἰσὶν ἀρχὴ καὶ αἴτιον κινήσεως καὶ ἐνεργείας καθ' αὐτό, καὶ μὴ δι' ἄλλο. ὅθεν εἰ τὸ οὐσιῶδες εἶδος μὴ ἴδιον δρασηκὸν καθ' αὐτό κινήτικόν, οὐκ αὖ ἐλέγετο φύσις καθ' αὐτό, καὶ μὴ δι' ἄλλο.

Ὅτι ἡ τῆ νεωτέρων δόξα, ἀντίκειται τῆ διδασκαλίᾳ τοῦ Φιλοσόφου.

ΕΚ τῆ εἰρημικῶν ἀνωτέρῳ δήλον γέγονεν, ὅτι ἡ Οὐσία, εἰποῦν τὸ κατ' Οὐσίαν εἶδος, οὐκ ἐνεργεῖ εἰς γένεσιν τῆς Οὐσίας διὰ τῆ συμβεβηκότητος, εἴτε σινημμεκῶν, εἴτε διεζδγμεκῶν. ὅτι δὲ οὐδὲ τῆ διδασκαλίᾳ τοῦ Φιλοσόφου σύμφωνός ὅτι ἡ διαληφθεῖσα δόξα, δεικνυται ῥῆσα. πολλοῦ γὰρ ὁ Φιλόσοφος τὸ κατ' οὐσίαν εἶδος ἀρχικῶ τίθεται τοῦ ἐνεργεῖν, καὶ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος παράγειται διδάσκει. ἐν γὰρ τῆ Ζ. τῆ μεταφυσικῶν, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ μέλει τῆ ἐνάτῃ δεικνυσι τὸ προσεχές αἴτιον ποιητικὸν ὅμοιον εἶσαι κατὰ τὸ εἶδος τῆ ἀποτελέσματος, καὶ ἐν βιβλίῳ τῆ Θ. τῆ αὐτῆς πραγματείας, κεφαλαίῳ ὀγδόῳ τὸ αὐτὸ διδάσκει. ἐν δὲ τῆ δούτῳ τῆ περὶ ψυχῆς, κεφαλαίῳ πέμπτῳ δεικνυσι πᾶν τὸ γινόμενον, ὑπὸ τοῦ ὁμοίου γίνεσθαι, κατ' εἶδος δηλαδὴ. τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐν τῆ πρώτῳ τῆ περὶ γένεσεως καὶ φθορᾶς κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ παραδίδωσι. καὶ ἐν τῆ πρώτῳ τῆ περὶ ἀρχῶν, μετὰ πολλὰ σιναγει μετὰ παλαιότερων ἕως εἶναι δεύτερον τὰς ἀρχὰς τῆ γινομεκῶν, Ἰλλῶ δηλονότι, Ἐ Εἶδος, Ἐ Στέρησιν. ἴδιον δ' ἄλλο ἥσαν παρὰ τὸ εἶδος κατ' Οὐσίαν αἰ διατιθέμεναι τῷ ἴδιον ποιότητες ὡς αὐτοὶ φασιν, εἶδει καὶ τετάρτῳ ἀρχικῶ παραδουῖαι παρὰ τὰς εἰρημέ-

ρημίας. ἀλλὰ καὶ ἐν Β. τῆς αὐτῆς πραγματικῆς κεφαλαίᾳ ἐβδόμῳ κατὰ
 ἄξιον ἔστιν αἰτίον εἶναι διδάσκει τὸ κατ' Οὐσίαν εἶδος, ὡς τέλος δηλα-
 δὴ, καὶ ὡς αὐτὸ τοῦτο εἶδος. καὶ παρὰ ταῦτα ὡς ποιητικόν. εἰ δὴ (1) τὰ
 δύο πρῶτα ὀπιτελεῖ κατ' αὐτὸ, καὶ τοῦ τρίτου κατ' αὐτὸ ἔσται ὀποτελεσι-
 κόν, καὶ οὕτως κατ' αὐτὸ ποιητικόν τῆς οἰκείων ἐνεργειῶν. Εἶτα πῶς
 διακρίμεθα λέγειν κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν διδασκαλίαν, τὰς διαθέσεις
 ἐκείνας αἷς διατίθεται ἡ ὕλη, εἰς γένεσιν τοῦ ὁμοίου εἶδους, τὰ συμβε-
 βηκότα; ἐπεὶ αὐτὸς βούλεται τὴν κίνησιν ἀπὸ τοῦ τέλους, καὶ τοῦ πρὸς
 ὃν ἀπέλθει ὅρου εἰδοποιεῖσθαι ἐν τῇ Ε. τῆς Φυσικῶν, ἐδαφίῳ τετάρτῳ, καὶ
 ἐν τῇ Β τῆς Φυσικῶν ἐδαφίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλ-
 λοις. δῆλον γὰρ ἐκ τούτων, ὅτι ἡ τοῦ συμβεβηκότος κίνησις, οὐκ εἰς Οὐ-
 σίαν ἀπολήγει, ἀλλὰ τὰς διαθέσεις τῆς ὕλης εἰς γένεσιν τῆς Οὐσίας
 δεῖον εἶναι οὐσιώδεις, ὡς περὶ τὰ διατιθέμενα εἰς γένεσιν τοῦ συμβεβη-
 κότος εἶδους δεῖον εἶναι συμβεβηκότα. αἱ καὶ παράγονται ἀπὸ τοῦ διακρί-
 μεως τῆς ὕλης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητικοῦ, κατὰ τὸ ἐνυπάρχον αὐτῷ εἶδος οὐ-
 σιῶδες, ἢ ἐπουσιῶδες, ὧν εἰσὶν οἷον ἀπαρτισμὸς καὶ συμπλήρωμα αὐτὸ
 τὸ γεγονός εἶδος. εἰ δὲ τὰ διατιθέμενα τὴν ὕλην εἰς γένεσιν τοῦ οὐσιῶ-
 δους, συμβεβηκότα ἴσως, πάντως ὀπιγνομένου τοῦ εἶδους τοῦ οὐσιῶδους,
 δυοῖν θάτερον, ἢ διακρινούσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὕλης, ἢ φθαρῆσονται, καὶ
 ἀμφοτέρως παράλογον. εἰ μὲν γὰρ διακρινούσιν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐπιγινό-
 μενον εἶδος ἕτερα ἐπιφέρει ἴδια τὰ αὐτὰ ἐκείνοις τῷ εἶδει, διπλασιασθή-
 σονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς Οὐσίας τὰ ἴδια συμβεβηκότα, καὶ παρὰ ταῦτα πρὸ
 τοῦ ἀπλῶς εἶναι κατ' αὐτὸ εἶναι τὴν Οὐσίαν, ἔσται κατὰ τὸ εἶναι καὶ κατὰ
 συμβεβηκὸς εἶναι, ὅπερ ἀποπον, ἵνα μὴ ἀδυνάτων εἴπωμεν. εἰ δὲ φθαρῆσου-
 νται ἐπιγνομένου τοῦ εἶδους, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὑπότινος. οὔτε γὰρ ὑπὸ
 τοῦ ἐπιγνομένου εἶδους. οὐ γὰρ εἰσὶν αὐτῷ ἐναντία, ἀλλ' οὔτε κατ'
 αὐτὸ ἐστὶ ποιητικόν τὸ ἐπιγινόμενον εἶδος, ὡς αὐτοῖγε οἱ ἀντιδοξῆντες τι-
 θέασιν. οὔτε μὲν ὑπὸ τῆς ποιότητων, ἀλλ' ἐαυτοῦ σιωπῶσαι τὸ ἐ-
 πιγινόμενον εἶδος. τοῦ γὰρ αὐτοῦ εἰσὶν εἶδους ἐκείναι καὶ ὅμοιαι. ὑπὸ δὲ
 τοῦ ὁμοίου εἰς τὸ ὅμοιον, οὐδὲ μία γίνεται φθαρτικὴ ποίησις.

Δήλω-

- (1) Ἐπεὶ τὸ κατ' οὐσίαν εἶδος αἰτίον γίνεται τοῦ τελικοῦ καὶ εἰδικῷ, καὶ τοῦ ποιητι-
 κοῦ φησὶν ἔσται ὃ εἰσὶν τὸ ἐνταῦθα τρίτον ῥηθὲν, καὶ ζητούμενον, εἰ ποιεῖ δηλαδὴ τὸ
 κατ' οὐσίαν εἶδος, τοῦτο γὰρ τοῖς νεωτέροις ἀπαρίσκει, ἀλλὰ διὰ τῆς συμβεβηκότων
 μόνον ποιεῖτε καὶ ἐνεργεῖν φασί. δείκνυται μάλιστα ἐνταῦθα τοιαύτην, ὅτι εἰ ἀπο-
 τελεστικόν τὸ κατ' οὐσίαν εἶδος τοῦ ποιητικοῦ γίνεται, καὶ τοῦ ὀποτελέσματος κατ'
 πῶς. εἰ δὲ γὰρ ἕκαστον τοιοῦτον, ἐκείνο μὲλλον τοιοῦτον.

Δήλωσις τῆς ἀληθείας.

Τὰ μέγρι τοῦδε εἰρημνία ἄποχρόντως φαίνεται ἄποδειχότα τὴν Οὐ-
 σίαν μὴ εἶναι ποιητικὴν διὰ τῆς συμβεβηκότων εἰς παραγωγὴν
 τῆς Οὐσίας, οὐ μὲν οὕτως ἐννοητέον ταύτῃ ἀμέσως ποιεῖν, ὃν τρόπον
 τὰ κεχωρισμῆν εἶδη ποιητικὰ εἰσιν. ἐκεῖνα γὰρ ὡς ἀπλούστερα τῆ σφῶν
 αὐτῆς Οὐσίας ποιητικὰ γίνονται, ὧν καὶ ἡ ποίησις, ἡ αὐτῆ Οὐσία ἐστὶ. τὰ
 δὲ εὐλα εἶδη οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ταῖς αὐτῆς οὐσιώδεσι ποιότητι ποιητικὰ
 γίνονται, εἴτ' οὐκ διαφοραῖς φαίης καὶ δυνάμεσιν, αἷς καὶ σωέςηκε. τὸ
 γὰρ εὐλον εἶδος οὐχ οὕτως ἐστὶν ἀπλοῦν, ὡς ἐκτὸς ἐννοεῖσθαι σωθέτε-
 ρως, ἀλλ' ἐστὶν οἷον σωδρομὴ καὶ περιλήψις τῆς κατ' οὐσίαν διαφορῶν. ὡς
 ἐπὶ παραδείγματι. τὸ τοῦ πυρὸς εἶδος, οὐ μόνον ἐστὶ θερμότης, ἀλλὰ
 καὶ συμμετρία τις, ἐν μαρότητι, κουρότητι, θερμότητι, καὶ ξηρότητι.
 ἀντίκειται δὲ τῷ ὕδατι, οὐ καθότι τοιαύτη ἐστὶ συμμετρία, οὐδὲ κατὰ
 πάσας τὰς εἰρημνίας ποιότητας ἄκρως ἀντίκειται τῷ ὕδατι, ἀλλὰ μάλι-
 σα κατὰ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ διαφορὰν, ἣτις ἐστὶν ἡ θερμότης. ὁμοίως δὲ
 καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας συζυγίας τὸ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ἐννοητέον, ἐπίτε τῆς γῆς καὶ
 αἵρος. τούτων δὲ τῆς ποιότητων προηγείται ἐν τῇ ὕλῃ μαρότης καὶ πυκνό-
 της, ὡς ἐν τῷ Θ τῆς Φυσικῶν κεφαλαίῳ ἐβδόμῳ παραδίδωσιν ὁ Φιλόσο-
 φος. προηγούνται δὲ οὐ χρόνω, ἀλλὰ τῇ φύσει, δι' ὧν ἐννοεῖται τοῖς ἀρ-
 χαίοις σωέςηκος τὸ τριχῆ διασατὸν. ἐπεὶ δὲ αἱ τοιαῦται διασάσεις ἀόρε-
 σοι ἐννοουῦνται, διάτοι τοῦτο καὶ μέγα καὶ μικρὸν, τὸ τριχῆ διασατὸν,
 τοῖς ἀρχαίοις προσαγορεύεται, ὃ καὶ ὡς πρῶτῳ ὕλλῳ, ἐπὶ τῆς ἐν γενέ-
 σει ὁ Πλάτων ὑποτίθεται. τῇ τε διακρίσει καὶ συγκρίσει τῆς ὕλης συμ-
 παρομαρτεῖν ἅμα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοεῖται, θερμότης, ψυχρότης, ξηρό-
 της τε, καὶ ὑγρότης. ταύτας δὲ τὰς ποιότητας, εἰ πρὸς τὸ τριχῆ διασατὸν
 ἀναφερομένης ἐννοεῖται, ἐπέσακτοι τούτω τυγχάνουσιν οὐσαι. ποιούσαι
 μέγιστοι τοῦτο, τὰ ἀπλᾶ σώματα ἄποτελοῦσιν. αἷς δὴπου ποιότησιν εἰς
 ἀλλήλα δρῶντα, μεταβάλλουσιν ἀμοιβαδὸν ἀλλήλα καὶ συγκιρνῶνται εἰς
 γένεσιν τοῦ μικτοῦ. τὸ δὲ ἐξ αὐτῆς ἄποτελούμενον σύγκραμα, πρὸς μεν
 τὴν ὕλῃ ἀναφερόμενον, ἣτις αὐτὰ ταῦτα ἐστὶ τὰ ἀπλᾶ σώματα, λόγον
 εἶδους ἐπέχει. ἀναφερόμενον δὲ ἐπὶ τὸ εἶδος τοῦ μικτοῦ, ὕλης πῶς ἔχει
 λόγον, ὧ καὶ ὡς ἕχατος ἐντελέχεια ἐπηγίνεται τὸ τοῦ μικτοῦ εἶδος. καὶ
 οὕτω πᾶσα ἀλλοίωσις εἰς γένεσιν τοῦ ἐνύλου εἶδους, τῇ δυνάμει γίνεται
 τῶνδε

πῶνδε τῆς ποιότητων, ὡς ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς περὶ Γεν. καὶ Φθ.:
Κεφαλαίῳ πέταρτῳ περὶ παντὸς γένους ἀλλοιωσέως διδάσκει, ἐξηρηθῆναι
δηλαδὴ καὶ προέρχεσθαι ἐκ τῆς πρώτων διαφορῶν, ἤτοι ποιότητων. ὅθεν
καὶ συνάγεται τὰς εἰρημνίας ποιότητας ἐπὶ τῆς ἀπλῶν σωμάτων συστατι-
κάς εἶναι διαφορὰς, ἐπὶ δὲ τῆς μικτῆς, τρόπον μὲν τινα ὑλικὰς εἶναι
διαφορὰς, οὐσιώδεις μὲντοι ἐν ἑκατέροις. ἄς εἰ καὶ διωχόμεναι τῆς ἀντι-
φάσις, καὶ ἄς γίνεται δραστικὰ ταῦτα, οὐκ ἀν' ἀμάρτης.

Ἀπάντησις.

Οἱ ἀντικειμένως δοξάζοντες λόγοις οὐ πανύ φαίνονται κεχημμένοι εἰς
ἐμπέδωσιν τῆς οἰκείας δόξης, ἀλλὰ ῥητὰ τοῦ Φιλοσόφου προβέλ-
λοντες διάφορα, οἴονται τούτοις κρατυύειν τὸ δοκοῦν. τρία δὲ μάλιστα
ἐπὶ τοῦ παρόντος προῦχειν ἀμέθιστα. ὧν πρῶτον ἡ ἀπό τοῦ Φιλοσόφου
εἰλημμένη, ἐν οἷς φησὶ τῇ Οὐσίᾳ μηδὲν ἐναντίον εἶναι. ὅθεν ἀνεφύετο καὶ
ἡ προκειμένη πᾶσα ἀπορία.

Εἰς λύσιν δὲ τούτου, καὶ ὅπως χρὴ ἐννοεῖσθαι τὸ λεγόμενον ἐπὶ τοῦ πα-
ρόντος, ἐκεῖνο προληπτέον. ὅτι τὰ ἀποδιδόμενα ἐπὶ τοῦ παρόντος παρε-
πόμενα τῆς Οὐσίας, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐννοεῖται, καὶ ὅν καὶ ἡ Οὐσία,
καθὸ δηλαδὴ ὑφίσταται τοῖς συμβεβηκόσιν. ὅθεν ἐπειδὴ πρῶτως, καὶ
μάλιστα ὑπόκειται τοῖς συμβεβηκόσιν ἡ πρώτη καὶ συνύθετος οὐσία, ταύ-
τη πρῶτως καὶ μάλιστα προσήκουσι τὰ ἐκτιθέμενα παρεπόμενα, δευτέ-
ρῳ δὲ λόγῳ καὶ ταῖς δευτέραις προσήκουσι Οὐσίαις, αἱ καὶ κατὰ δεύτερον
λόγον ὑφίστανται τοῖς συμβεβηκόσι. ταύτας ἦν μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος
οὐσίας ἐξέλαβεν ὁ Φιλόσοφος, τὰ δὲ μέρη τῆς Οὐσιῶν, ὡς περὶ καὶ τὰς
διαφορὰς τῆς αὐτῆς, οὐκ ἀπαρτιθμεῖ τῶν ἐχόντων ἐν ταῖς Οὐσίαις, ὅτι
οὐδὲ τίττονται ἐπ' ἀδείας ἐν τῇ σειρά τῆς κατηγοριῶν. διὸ καὶ τὸ λεγό-
μενον νυνὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐναντίωσις τῇ Οὐσίᾳ, οὐ περὶ τῆς μερῶν ἐννοεῖται
τῆς Οὐσίας, ὡς περὶ οὐδὲ περὶ τῆς διαφορῶν τῆς αὐτῆς. αἴται γὰρ ἐνδέ-
χεται πῶς ἐναντίωσιν ἴχειν, οὐ μόνον κατὰ σέρησιν, ὡς τινες βούλου-
ται, ἀλλὰ καὶ κατὰ θέρησιν, ὡς περὶ ἐν τοῖς περὶ Γεν. καὶ Φθ.: ὁ Φιλόσο-
φος διδάσκει. ἄλλως γὰρ οὔτε γένεσις ἢ ἀν' τῆς Οὐσιῶν, οὔτε φθορά.
εἰς γὰρ τὴν σέρησιν, ἢ περὶ ἐστὶ Στέρησις, οὔτε ποίησις ἔστιν, οὔτε ἀντι-
πάθησις. εἰς γένεσιν δὲ τῆς Οὐσίας ὑποκεῖσθαι (1) ἀνάγκη, εἰς ὃ το-
ποιητικὸν ποιεῖ, καὶ ὑφ' οὗ ἀντιπάχει. καὶ τοῦτο ἀνάγκη ἐναντίον εἶναι,
ἄς
εἴπερ:

(1) Ἐκεῖνο δηλαδὴ.

εἴπερ οὐδὲν ποιεῖ, ὅτι μὴ εἰς τὸ ἐναντίον, καὶ πάσχει ἀεὶ τὸ πάχον ἐκ τοῦ ἐναντίου.

Ἐφημὲν οὖν ἄριστον τινὰ ἐναντιώσιν εἶναι ἐν ταῖς διαφοραῖς τῆς Οὐσί-
ας, ἀλλὰ μὴ (1) ἀπλῶς, ὅτι τὰ εἶδη τῶν Οὐσιῶν οὐ κυρίως εἰσὶν ἐναν-
τία καθ' ἑαυτὰ, οἷά εἰσι τὰ περὶ τὸ αὐτὸ δεικτικὸν ἐναντία, εἰς ἀλληλα
δρῶντα, καὶ ἀμοιβαδὸν ἐξωθούμενα τοῦ αὐτοῦ. αἴτιον δὲ ὅτι οὐ δια-
μείνει τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον αἰδητὸν, ὑπὸ τὸ γινόμενον εἶδος, ὅπερ ὑπῆρ-
χεν ὑπὸ τὸ φθαρῖν. οὐδὲ καθ' ὅλιον αὐτῶν τινὶ Οὐσίᾳ τὰ εἶδη ἀντίκει-
ται ἀλλήλοις, ἀλλὰ κατὰ τὰς οὐσιώδεις αὐτῶν ποιότητας, ἐπιου διαφο-
ράς, ὡς ἐλέγχετο ἀνωτέρω.

Πρὸς τὸ ρηθὲν δὲ τῷ φιλοσόφῳ ἐν τῷ περὶ Λιθίσεως, καὶ Λι-
θιτοῦ, ὅτι τὸ πῦρ οὐχ ἢ πῦρ δρᾷ, ἀλλ' ἢ θερμότητα ἔχον, ὅθεν ἐπι-
φέρουσι τὸ πῦρ μὴ τῷ οἰκείῳ εἶδει ποιεῖν, ἀλλὰ τῇ ποιότητι, δηλαδὴ ἐξ
τῆς θερμότητος, ρητέον. ὅτι τὰ τοιαῦτα μόρια, ἢ περ, καθὸ, ἐφ' ὅσον,
καὶ ὡς, καὶ ἄλλα, τοῦ προσεχούσιν αἰτίου γίνεται δηλωτικὰ ἐν οἷς αὐτὰ πα-
ραληφθῆ. ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πυρός ὄνομα, οὐ μόνον τὸ τοῦ πυρός εἶδος ση-
μαίνει, ἀλλὰ καὶ ὀλοχερῆ τινὶ ὑπόστασιν τύπου τινὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶδους
καὶ ὕλης συγκειμένῳ. ὅθεν ὀπλιῶκα ἀποφάσκειται τῷ φιλοσόφῳ τὸ πῦρ
δρᾷν, ἢ περ ἐστὶ πῦρ, ἀποφάσκει μὲν τὰ ἀπλᾶ σώματα καθ' ὅλιον αὐ-
τῶν τινὶ οὐσίᾳ εἰς ἀλληλα ποιεῖν, οὐ μὲν καὶ διὰ τῆς συστατικῆς αὐτῶν
διαφορᾶς. ποιοῦσι γὰρ τῷ λόγῳ τῆς ἐναντιώσεως. διὸ καὶ κατιῶν εἴρη-
κε τὸ πῦρ ποιεῖν, ἢ ἐστὶ θερμὸν. τὸ δὲ θερμὸν ἐπὶ τοῦ πυρός διαφορὰ
ἔστιν οὐσιώδης καὶ συστατικὴ τοῦ οἰκείου εἶδους.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον ἀπὸ τῶν περὶ Ποιότητος κεφαλαίων, ἐν ᾧ φαίνεται ὁ φι-
λόσοφος τὰς δυνάμεις τῶν Οὐσιῶν καταριθμεῖν ἐν ταῖς ποιότησιν, οὐ
χαλεπὸν ἀπαντῆσαι ἐκ τῶν προσεχῶς εἰρημύων. ἢ γὰρ ποιητικὴ δυνά-
μις, οὐκ ἄλλως, ὅτι μὴ τῷ λόγῳ, διαίρεται τῆς Οὐσίας, ἢς ἕσα τυγ-
χάνει δυνάμεις. ἢ τις ἢ μὲν εἰδοποιεῖ τινὶ ὕλῃ, εἶδος ἢ κούσεν. ἢ δὲ
ποιεῖ καὶ κινεῖ, ἀρχὴ λέγεται ποιητικὴ καὶ κινήτικη. ὁ ταυτὸν ἐστὶ καὶ δυνά-
μιν εἰπεῖν ποιητικὴν.

Λέγεται δὲ τὸ εἶδος μὲν εἶναι τῷ ἀριθμῷ, διὰ τινὶ εἰδοποιεμένῳ ἕ-
σίᾳ, ἢ τις ἐστὶ μία τῷ ἀριθμῷ. δυνάμεις δὲ τοῦ αὐτοῦ, πλείους εἶναι
λέγον.

(1) Ἐν τοῖς ἀπλῶς ἐναντίοις μένει τὸ αὐτὸ αἰδητὸν ὑποκείμενον, ἐν τοῖς μὴ ἀπλῶς οὐ
μένει. ὅθεν καλῶς εἴρηται ἐν τοῖς εἰδισσιν τοῖς οὐσιώδεσι μὴ εἶναι ἀπλῶς ἐναντιώ-
σιν. τῶν γὰρ ἀπλῶς ἐναντίως λέγεται ἀλλοίωσις, τῶν δὲ μὴ ἀπλῶς, γένεσις.

λέγονται, λαμβανομένης τῆς διαφορᾶς ὑπὸ τῆς ὀργάνων δι' ὧν ἐνεργεῖ, καὶ τῆς ἀντικειμένων περὶ ἃ ἐνεργεῖ, καὶ αὐτῆς δὴπου τῆς ἐνεργειῶν. ἐμπεδοῖ δὲ μάλιστα τὸ λεγόμενον ὁ Φιλόσοφος ἐν πολλοῖς, τὰ αὐτὰ καὶ δυνάμεις ψυχῆς, καὶ μέρη ψυχῆς, καὶ ψυχὰς ὁμοίως ὑποκαλῶν, ὡς ἐν τῇ δούτέρῳ περὶ ψυχῆς, ἐδαφίῳ καὶ τὸν νοῦν ἅμα καὶ ψυχῶν, καὶ δυνάμιν ψυχῆς προσαγορεύων. τὸν αὐτὸν δὲ καὶ μέρος ψυχῆς εἴρηκεν ἐν τῇ τρίτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείῃς. ὅθεν ἰδιαίτερον ἀρχεται τῆς περὶ αὐτοῦ διασκέψεως. καὶ ἐν ἐδαφίῳ λδ'. τοῦ δούτερου τῆς περὶ ψυχῆς, τὰ αὐτὰ διδάσκει περὶ τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς. καὶ ἐν ἐδαφίῳ οὐδέῳ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις ὁ Φιλόσοφος τὰς αὐτὰς δυνάμεις, καὶ ψυχὰς καὶ μέρη ψυχῶν ἀδιαφόρως ὀνομάζει. ὅθεν κατὰ τὸν Φιλόσοφον αἱ δυνάμεις τῷ εἶδους, αὐτὸ τὸ εἶδος ἐστί.

Δοκεῖ δὲ ἀντιπίπτειν τοῖς εἰρημνείοις, ὅτι μόνοντος τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἢ κατ' ἐκείνο εἰδοποιημένη οὐσία ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἦττον δρασικὴ φαίνεται. ὅθεν αἱ δυνάμεις δοκοῦσιν ἀντιδιασέλλεσθαι τοῦ εἶδους, ἢ ἢπερ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον, ἢ τὸ ἦττον.

Πρὸς ταῦτα ρητέον, ὡς ἡ τοιαύτη διαφορὰ ὑπὸ τῆς ὕλης προέρχεται. ἡ γὰρ ἀκμὴ τῆς ἐνεργητικῆς δυνάμεως, ὀπτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι πέφυκε κατὰ τὸν πλεονασμὸν, ἢ ἐλάττωσιν τῆς εἰδοποιουμένης ὕλης τοῦτε ἐμφύτου θερμοῦ, καὶ πνεύματων, μόνοντος τοῦ αὐτοῦ εἶδους. ὡ δὲ λόγῳ καὶ τὰς δυνάμεις ἀνεκτέον ἐστὶν ἐπὶ τῷ ποιότητι, καθὸ δηλαδὴ καὶ ὀπτείνεται, καὶ ἀνίεται ἢ ρηθεῖσα ἀκμὴ κατὰ τὰς ὑλικὰς διαφοράς. ἢ μόντοι δυνάμεις καθ' ἑαυτῶν οὐκ ἐστὶ συμβεβηκὸς οὕτως, ὡς εἶναι τὸ εἶδος καὶ τῷ οὐσίᾳ ἀργῶν. ὅτι δὲ ἢ κατὰ λόγον διάκρισις ὑπὸ χρεῖς εἰς διάκρισιν τῆς κατηγοριῶν, δῆλον ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλων κατηγοριῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ποιῆν καὶ πάσχειν, ἅπερ ἐστὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ κίνησις.

Ἐκ τούτων οὐκ πάντων τῆς εἰρημνείων δέδεικται, ὅτι τὸ λέγειν τὸν Φιλόσοφον ἐναντία τῇ οὐσίᾳ μὴ εἶναι, κυρίως καὶ πρώτως τῇ ἀτόμῳ οὐσίᾳ προσήκει, διὰ ταῦτ' αὖ δὲ καὶ ταῖς δούτεραις. ἐναντίωσιν μόντοι ταῦτ' αὖ φαίνεται ἔχειν, διὰ τῷ προσῆσαν αὐτῇ οὐσιώδη διαφορᾷ, καθ' ἑαυτῶν εἰς τὸ ἐναντίον, καὶ καθ' ἑαυτῶν ποιητικὴ γίνεται. ὅθεν ὁ Φιλόσοφος ἐπαῦθα τῷ οὐσίᾳ οὐχ ὡς ποιητικῶν θεωρῶν, ἀλλ' ὡς αὐθύπαρκτον καὶ δακτύλῳ πεφυκῶν δείκνυθαι, ἐναντίωσιν ταύτης ὑποφάσκει πάντασιν.

Πέμπτον παρεπόμενον τῆς Οὐσίας.

Πέμπτον ἐκτίθησι τῆς Οὐσίας παρεπόμενον ὁ Φιλόσοφος τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἢτοι μὴ ἐπιτείνεσθαι καὶ αἰετέσθαι. ταῦτα δὲ ἀντικείμενα δοκεῖ τοῖς εἰρημύτοις ἀνωτέρω περὶ τῆς ἀνωτέρων Οὐσιῶν. παραβάλλων γὰρ ταύτας ἀλλήλαις, ἔλεγε μᾶλλον εἶναι Οὐσίας τὰ εἶδη τῆς γένων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀτομον Οὐσίαν, πρώτην, καὶ κυρίως καὶ μάλιστα Οὐσίαν εἶναι ὡρίζετο. ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ῥαδία ἢ ἀπαύτισις. ἀνωτέρω γὰρ ὁ Φιλόσοφος τὰς Οὐσίας κατὰ βάθος παραβάλλων, τὰς ἀνωτέρω δηλαδή καὶ καθολικώτερας, ταῖς κατωτέρω καὶ ἥττον καθόλου, τῶ ποῶ δὲ λόγῳ, τὰς κατωτέρω μᾶλλον Οὐσίας τῆς ἀνωτέρω ἀπεφαίνεται, ὅτι καὶ μᾶλλον ὑποκειμένου λόγον ἔχουσι. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ γένους τὸ εἶδος μᾶλλον εἶναι οὐσίαν ἐλέγετο. νυνὶ δὲ παραβάλλει τὰς Οὐσίας κατὰ πλάτος, τὰς ἀτόμους δηλαδή ταῖς ἀτόμοις, καὶ τὰ εἶδη τοῖς εἶδεσι, τοῖς τε γένεσι καὶ γένῃ. μάλιστα δὲ τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἄτομα, ἔμνονον τοῖς ὑφ' ἑτέρῳ εἶδει ἀτόμοις, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλα, καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς ἐν διαφίρῳ χρόνῳ θεωρούμενα παραβάλλει. ὅν ἔσπον φησὶ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. ὁμοίως γὰρ ὅτι πρώτη Οὐσία, ὁ τίς ἀνὼς, καὶ ὁ τίς ἵππος, καὶ ἕως ἐπὶ τῆς λοιπῶν τῆς οὐσίας ἀτόμων, καὶ τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος. οἷον πάντες ἀνθρώποι, ὁμοίως οὐσίαι εἰσὶ, καὶ ζῶα λογικὰ θνητὰ, οὐ δὲ λέγεται μᾶλλον καὶ ἥττον ὁ ἀνθρώπος, ἢ μᾶλλον ἢ ἥττον ζῶον, αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ διαφόρους θεωρούμενος χρόνους. ἐννοεῖ γὰρ ὁ Φιλόσοφος τὸ προτεθέν ἰδίωμα προσήκειν τῇ Οὐσίᾳ καθ' ἑαυτὴν, ὡς καὶ τὰ οὐσιωδῶς αὐτῆς κατηγορούμενα. οὐκ ἰδιάζει μόντοι τοῦτο ταῖς Οὐσίαις κατὰ τὸν τέταρτον τοῦ ἰδίου ἔσπον. ἐπεὶ ἢ τῶ Ποσῶ ὑπάρχει κοινόν, ὡς ἐν τῆς ἐφεξῆς κεφαλαίῳ ἐρεῖ ὁ Φιλόσοφος.

Ἡμῖν δὲ διώρισαι ἀνωτέρω ἐναντίωσιν ἐνυπάρχειν τοῖς εἶδεσι τῆς Οὐσιῶν, εἰ καὶ μὴ καθ' αὐτὰ, ἀλλὰ γουὺ τῶ λόγῳ (1) τῆς συζατικῶν διαφορῶν. ὅθεν (2) κατ' αὐτὰς ῥητέον εἶναι (3) τούτοις τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. (4) εἰ ἢ καὶ τὰ κατ' οὐσίαν εἶδη, μάλιστα δὲ καὶ αὐτὰ αἰ διαφοραὶ

- (1) Τῆ ἐνάσει. (2) Ταῖς συζατικαῖς διαφοραῖς. (3) Τοῖς εἶδεσι. (4) Τὰ εἶδη καὶ αἰ διαφοραὶ καθ' ἑαυτὰ οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἀλλὰ τὰ μὲν προεδόσει, ὡς ὁ ἀνθρώπος μᾶλλον τοῦ ζῶου λέγεται διὰ τὸ λογικόν, αἰ δὲ διὰ τὴν μέθεξιν, καὶ διὰ τὴν ὕλην. ἢ γὰρ δικαιοσύνη, φέρε εἶπεῖν, μία οὐσα καθ' ἑαυτὴν εἰ τῶ αἰῶ, τῶ μὲν μᾶλλον, τῶ δὲ ἥττον εἰσὶται λέγεται.

ραὶ (ἢ καθ' ἑαυτὰς ἀδιαίρετοί εἰσι) τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἐπιδέχονται. (ὅπερ ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ Ποιοῦ κεφαλαίῳ, καὶ ἐπὶ τῆς Συμβεβηκότων, δικαιοσύνης φέρε εἰπεῖν, καὶ ὑγείας, καὶ τῆς ποιούτων, χώραν δίδωσιν ἔχειν.) τῷ λόγῳ μέντοι τῆς μεθέξεως, ἐπιδέχονται τὸ ἐτελές καὶ ἀτελές εἶναι, καὶ ἀκολουθῶν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. οὐδὲν ἧττον μέντοι ὁ Φιλόσοφος ἐν πολλοῖς ὑποποιεῖται, σὺ μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ εὖθ' αὖτις κίνησιν, τῆς οὐσίας ὑποκλείει, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς Φυσικῶν, καὶ ἐν ἄλλοις, ἐν τῇ Η. τῆς Μεταφυσικῶν, ἐν ᾧ τὰ εἶδη τῆς ὄντων παραβάλλει τοῖς ἀειθεμοῖς. ἀμέλειτοι ὡςπερ τὰ εἶδη τῆς ἀειθεμῶν, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὕτω καὶ τὰ εὖθ' αὖτις εἶδη τῆς Φυσικῶν ἔξει. λέγεται δὲ καὶ παρὰ Πορφύριον ἐν τῷ περὶ Διαφορᾶς κεφαλαίῳ, τὰς εἰδοποιούς διαφορὰς μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα προχειρίζονται εἰς εὐδειξίν τοῦ μηδὲν ἕξον ἐγκριτέον εἶναι ἐπὶ τῆς οὐσιῶν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον οἱ ἀντιδοξοῦντες, ἃ λόγοις δὲ ἐπιχειροῦσι τοιοῖςδε.

Ἡ τυχούσα παραλλαγὴ ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν εἶδεσι μεταλλαγῶν ποιεῖται τοῦ εἶδους. ἀλλ' εἰ τὰ κατ' οὐσίαν εἶδη ἐπιδέχοιντο τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ὡς αὖ παραλλαγὴ ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ μᾶλλον τοιοῦτον, ὡς διενεωχὸς τοῦ ἧττον τοιοῦτου, ἃ οὕτως ἢ ὑφ' ἑνὸς καθόλου εἶδος τελούσα ἀτομος οὐσία, καὶ εἰς ἕτερον ἀναχθεῖν εἶδος, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὅπερ ἐπιδέχεται. μάλιστα δὲ διαφορῶν εἰδῶν κατ' οὐσίαν ὡς ἢ αὐτὴ ἅμα δεκτικὴ. εἰ γὰρ δοίημεν τὴν τῆς ὄντων ὑφειμένον μέχρι ἡμίσεως τοῦ ἐν αὐτῷ εἶδους, μετεχρηκὸς δὲ τούναντίου εἶδους τῷ αὐτῷ μέτρῳ, τοῦτο ἐστὶ δυσὶν εἶδεσιν εἰδοποιούμενον, ὅπερ ἀτοπον. τελευταῖον, εἰ τοῦτο δοίημεν, τὰ κατ' οὐσίαν εἶδη ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐκ αὐτῶν εἶναι διενεωχότα τῆς συμβεβηκότων, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀπεμφαινότων.

Ἐκθεσις τῆς ἀληθείας.

Ἡ μὲν δὲ πρῶτον ληπτέον τί τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σημαίνει, καὶ ὅθεν προέρχεται. μᾶλλον τοιγαροῦν τοῖς ἧττον, καὶ ἧττον τοῖς μᾶλλον, σημαντικὸν ἐστὶν εἶδος τινὸς κατὰ μέθεξιν ἐπὶ τῆς ὕλης μᾶλλον ἢ ἧττον, τελειώτερον δηλαδὴ ἢ ἀτελέστερον. τῆτο δὲ ὡς ἐπὶ τὰ πολλὰ ἔπεται τῆς ἐναντιώσεως, οὐ μὲν αἰεὶ. ἐστ' ὅτε γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ ἐφ' ὧν ἐστὶ μία ἐναντιώσις θεωρεῖται, ὡς ἐπὶ τοῦ φωτός τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συμβαίνει, δίχα ἐναντιώσεως. τῷ γὰρ φωτὶ οὐκ ἐστὶν ἐναντίον κυρίως, ὅτι μὴ κατὰ γένεσιν,

σιν, ὅποιον ἐστὶ τὸ σκότος. μᾶλλον δὲ καὶ ἀνάπαλιν ἔστιν ὅπου; οὐσης ἐναντιώσεως, τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον οὐκ ἔστι. λέγεται γὰρ παρὰ τοῦ Φιλοσόφου ἐναντία ἐν ἀριθμῶ τὸ περιττὸν καὶ ἄρτιον, ἅπερ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον οὐ γίνεται δεκτικὰ, διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι μίγνυθαι ἀλλήλοις. ἐν οἷς μάλιστα τὰ ἐναντία φύσιν ἔχει ἐπιμίγνυθαι ἀλλήλοις, ἔπεται τούτοις ἢ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὡς τὰ πολλά. λέγεται γὰρ ἐπὶ τῆς τοιούτων εἶναι τὸ μᾶλλον τοιοῦτον; ἔτι ἥττον μετέχει τῆ ἀντικειμένου, ὡς λευκότερον λέγεται τὸ μᾶλλον λευκόν, ὅτι ἥττον μετέχθηκε τῆς ἐπιμιξίας τῆ ἀντικειμένου, δηλαδὴ τῆ μέλανος, ὡς ἐν ἑδαφίῳ ΙΘ. τῆ Ε. τῆς Φυσικῶν παραδίδωσιν ὁ Φιλόσοφος. οὐ μάλιστα αἰεὶ καὶ παντὶ τοῦτο ἀναγκαίως ἀληθεύει. ὁρῶμεν γὰρ ἐπὶ τῆς ἀπλῶν σωμάτων θατέραν τῆς ποιότητων, παρὰ πολὺ ἐλάττω τῆς ἐτέρας, ὡς τὴν θερμότητα ἐπὶ τῆ ἀέρος. τῆτο δὲ οὐ συμβαίνει διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῆ ἐναντίου. ἄλλως γὰρ καὶ τὰ σοιχεῖα οὐκ εἴεν ἀπλᾶ σώματα.

Ἐκεῖνο δὲ ἐστὶν ἐπιστάσεως ἄξιον, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ὅτι αἱ ὑποδιδόμεναι παρὰ τοῦ Φιλοσόφου ιδιότητες τῆ Οὐσίας, κυρίως καὶ μάλιστα προσήκουσι τῆ πρώτῃ Οὐσίᾳ. οἰκειοῦνται γὰρ τῆ Οὐσίᾳ ἢ ὑπέκειται τοῖς συμβεβηκόσι. μάλιστα δὲ καὶ κυρίως ἢ ἄτομος καὶ πρώτη Οὐσία ὑπέκειται τοῖς συμβεβηκόσιν. ὅτι δὲ τὴν παραβολὴν ταύτῃ μεταξὺ τῆς Οὐσιῶν ὁ Φιλόσοφος ἐνοεῖ κατὰ Πλάτος, παραβάλλων δηλαδὴ τὰ ἄτομα ταῖς ἀτόμοις Οὐσίαις, καὶ τὰ εἶδη τοῖς εἶδεσι, καὶ ἐφεξῆς ὡς εἴρηται, ὁμοίως δὲ καὶ ὅν ἕξοπον τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἐπὶ τῆς Οὐσιῶν χώραν ἔχει, δεδήλωται εἰδὺς ἐν ἀρχῇ τῆς προκειμένης ζητήσεως.

Ἀπάντησις πρὸς τοὺς ἐκτεθείστας ἀνωτέρω τῆς
ἀντιδοξουμένων λόγους.

Α Ἄλλα καὶ πρὸς τὰς ἀντικειμένους λόγους, ἢ χαλεπὸν ἐστὶν ἀπαυτῆσαι τοῖς ὁπωσοῦν ἐπισκεπτομένοις τὴν ἐννοίαν τῆς προβαλλομένης. καὶ πρῶτον περὶ τῆ ρηθέντος ἐνταῦθα τοῦ Φιλοσόφου, ὅτι ἡ Οὐσία οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον ἢ τὸ ἥττον, καὶ αὐτὸς ὁ Φιλόσοφος ἐδίδαξεν ὅπως ποτε ἐνοεῖ τούτο. βούλεται γὰρ τὰς Οὐσίας καὶ τὰ οὐσιώδη εἶδη μὴ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, κατὰ τὸν προσήκοντα σφίσι αὐτοῖς λόγον ὀριστικόν, ὡς τε μεταβάλλειν διὰ τῆς ἐπιτάσεως καὶ ἀέσεως τὸ εἶδος ἢ συγκριτικῶς προσαγορεύεται. οὐ γὰρ ὡς περ φρονιμώτερον φέρει εἰπεῖν, ἢ λευκότερον, οὕτω καὶ μᾶλλον ἀνθρώπου, ἢ οὐσίαν ἔξῃς λέγειν. διωα-
τὸν

τὸν μέντοι κατὰ Πλάτος τί καὶ ἐπὶ τῆς Οὐσιῶν ἐνοεῖν, κατὰ τὰς αὐτῆς διαφορὰς, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ ὕλῃ μετέχονται, αὐτῇ μέντοι οὐδὲ μίαν παραλληλῶς εἰδητικῶς ἐμποιεῖ.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον τοῦ Φιλοσόφου ῥητὸν, ἐν οἷς φαίνεται ἀποφάσκων τῆς κατ' οὐσίαν γενέσεως τὴν κίνησιν, ῥητέον ἐστίν, ὅτι ἐν ἐκείνοις θεωρεῖται τὴν γενέσιν τῆς ἐνύλων εἰδῶν τῆς Οὐσίας ἐν τῇ γενεῇ, ὃν τρόπον ἢ γενέσεις οὐ κατὰ διαδοχὴν θεωρεῖται, καὶ διεξόδους, οὔτε κίνησιν ἔχουσιν ἢ γενεσὴ Οὐσία, οὔτε μὲν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. τὸ γὰρ γινόμενον ὡς γίνεται οὕτως ἐστίν. ἢ γενέσεις μέντοι κατὰ τὸν προηγούμενον χρόνον, καὶ ἐν τῇ γίνεσθαι, κατὰ διαδοχὴν θεωρεῖται, καὶ διεξόδους, καὶ κατὰ κίνησιν, καὶ διὰ κινήσεως ἢ Οὐσία γινάσθαι, ὃν τρόπον καὶ τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἥττον ἐπιδέχεται κατὰ τὰς οὐσιώδεις ποιότητας, ὅρ' ὧν ἡ ὕλη προδιατίθεται.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον τὸ ἐκ τοῦ Η. τῆς Μεταφυσικῶν προχειριστὸν ῥητέον, ὡς ὁ Φιλόσοφος ἐν ἐκείνοις, ἔ παραβάλλει τὰ εἶδη τῆς ὄντων τοῖς ἀριθμοῖς ἀριθμοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἀριθμητοῖς, οἷς καὶ δέκνυται ὁμοίως ἔχειν. ὡς γὰρ ἢ ἐκάστη μονὰς συνίστησι τὸ εἶδος τοῦ ἀριθμοῦ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, ἔτι καὶ ἢ ἐκάστη διαφορὰ συνίστησι τὸ εἶδος τῆς σωθέτου ἐν τοῖς σωθέτοις. καὶ προσθεμένης ἢ ἀφαιρημένης μονάδος, μεταβάλλεται τὸ εἶδος τοῦ ἀριθμοῦ, οὕτως προσθεμένης ἢ ἀφαιρουμένης τῆς ἐσιώδους διαφορᾶς, μεταβάλλεται τὸ εἶδος τοῦ σωθέτου. καὶ ὡς περ ἢ μονὰς ἀδιαίρετος ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν, οὕτω καὶ ἢ οὐσιώδης διαφορὰ, ἀδιαίρετος ἐστὶν εἰς ἑτέρας διαφορὰς συστατικὰς ἑτέρων εἰδῶν. καὶ ὡς περ ἢ μονὰς τῷ λόγῳ τῆς ὕλης διαίρηται ἐστίν, οὕτως οὐδὲν κωλύει καὶ τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ὕλης ἔκτασιν ἐπιδέχεσθαι, καὶ συσολύει, ὡς μᾶλλον καὶ ἥττον τῆς ὕλης κρατεῖν. οἷα που περὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου ὁ Συμπλίκιος ἀποφαίνεται. τοὺς γὰρ ἀνθρώπους ὁρῶμεν νοῶς ὀξύτητι ἀλλήλων, καὶ ἀγχινοῖα ἔ μικρὸν διενεωχότας, καὶ τοὶ ὁμοίως ἀνθρώποι προσαγορευόμενοι καὶ λογικὰ ζῶα. ὡς τε ἢ τοιαύτη τῆ δραστικοῦ ἀκμῆ, καὶ τελειότης, προσγίνεσθαι ταῖς διαφοραῖς τῷ λόγῳ τῆς ὕλης.

Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστὶν ἀκουσίον καὶ τὸ τοῦ Πορφυρίου ἐν τῷ περὶ Διαφορᾶς κεφαλαίῳ, ἐν οἷς φησὶ τὰς καθ' αὐτὸ διαφορὰς, μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. ἐνοεῖ γὰρ τὰς διαφορὰς καθ' αὐτὰς θεωρημένας, καὶ κατὰ τὸν ὀριστικὸν λόγον αὐτῆς. οὐ κατὰ τὴν μέθεξιν ἐν τῇ ὕλῃ κατὰ τὸ γίνεσθαι. οὕτω γὰρ ἔ ἐπίτασιν καὶ ἀνεσιν ἐπιδέχονται. οὐχ ὑπερβαίνουσι μέντοι τῷ μέτρῳ τῆς ἑαυτῆς συστάσεως.

Ὅπῃ.

Ὅπλῳκα δὲ φασὶ πᾶσα παραλλαγή ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν εἶδεσιν, ἐπερόπτα εἶδους ἄποτελεῖ, ῥητέον. ὅτι ἢ μὲν παραλλαγή καὶ διαφορὰ τῆς κατ' οὐσίαν εἰδῶν τῷ γεγενηῖσθαι ἤδη καὶ ἐν τῷ εἶναι ταῦτα θεωρούμενα, ἐπερόπτα εἶδους ποιεῖ. οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἢ ἐν τῷ γίνεσθαι θεωρουμένη παραλλαγή, οἷον ἡμεῖς τιθέμεθα μετὰ τῆς πάλαι φιλοσοφησαμένων περιπατητικῶς ἐν τοῖς εἶδεσι καὶ ταῖς οὐσιώδεσι διαφοραῖς. οὐδὲ ἢ τοιαύτη ἐπερόπτις ἐστὶ διαφορὰ κατὰ τὸ εἶναι τῆς εἰδῶν, ἀλλ' οἷον διεξόδουσις καὶ ὁδὸς ἐπὶ τὸ παραγόμενον εἶδος.

Καὶ ἐπειδὴν προσιθέασιν ἔπειθαι ἐκ τούτου μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν ἅμα διαφόροις εἶδεσι μορφοῦσθαι, οὐκ ἄποδεκτέον. μένοντος γὰρ ἀκινήτου εἶδους, οὐδέποτε τὸ αὐτὸ διηκτικὸν γίνεται ἑτέρου κατ' οὐσίαν εἶδους, εὐδ' ἔπειτα τὰναντία ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, ἀλλ' ἢ μεμιγμένα τε καὶ συγκεκραμμένα, ὡς ἐπὶ τῆς μικτῶν καθορώμεν. ἢ γουὺν κατὰ παράθετον συνυπάρχειν, ὡς ἐπὶ τῆς μεμιγμένων φαρμάκων συμβαίνει τῆς ἰατρικῆς.

Τὸ δὲ τελευταῖον προχειρισθὲν, ὅτι οὐκ αὖ διενήλωχει τὸ κατ' οὐσίαν εἶδος τοῦ κατὰ συμβεβηκός, ἔπειρ ἢ κατ' οὐσίαν γένεσις καταδιεξόδουσις καὶ κίνησις ἀποτελεῖτο, οὐκ ἀληθές. διχῶς γὰρ τὴν κατὰ κίνησιν διεξόδουσιν ἐννοεῖν ἔχομεν. ἢ γὰρ τὸ γινόμενον οὕτω κατὰ διεξόδουσιν καὶ κίνησιν ὑπάρχειν ἐνδέχεται, ἐν οἷωδήποτε μέρει τῆς διεξόδουσεως, καὶ κινήσεως μεσοσυλλαβηθείσης. καὶ ἔστιν ἢ τοιαύτη διεξόδουσις ἰδίᾳ τῆς γένεσεως τῆς κατὰ συμβεβηκός εἰδῶν. ἢ γίνεται μὲν τὸ γινόμενον κατὰ τὴν διεξόδουσιν, οὐ μὲν καὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τὸ αὐτὸ, ἐν οἷωδήποτε μέρει τῆς διεξόδουσεως μεσοσυλλαβηθείσης, ἂν ἕξοπον παράγεται τὰ ἐνυλά τῆς οὐσιῶν εἶδη. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ὅτι ἄπο τοῦ ἥττον αἰεὶ ἐπὶ τὸ μᾶλλον προκόπτει, καὶ ἄπο τῆς ἀέσεως εἰς ἐπίτασιν προέρχεται. ἔς τ' αὖ τὴν οἰκείαν ὁλόκληρον ἄπολάβοι ἐντέλειαν.

Ἐκτον καὶ ἕχατον ἴδιον τῆς Οὐσίας.

» Μάλιστα δὲ ἴδιον τῆς Οὐσίας, δοκεῖ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀειθμῶν ὄν τῆς ἐναντίων εἶναι δεκτικόν.

Τελευταῖον ὁ Φιλόσοφος ἐκτίθει τὸς ἰδίωμα τῆς Οὐσίας. ὅτι τῆς οὐσίας προσήκει κατὰ τὸν τετάρτον ἕξοπον τοῦ ἰδίου. τούτῃ τὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Οὐσίαν, δεκτικῶς τῆς ἐναντίων γίνεσθαι παρὰ μέρος.

ὡς ὁ τις ἀνθρώπος, εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν, ποτὲ μὲν λευκός, ποτὲ δὲ μέλας γίνεται. τῷτο δὲ τὸ ἴδιωμα μάλιστα τῇ Οὐσίᾳ προσήκει, οὐ μὲν πάσῃ ὁμοίως, ἀλλὰ κυρίως μὲν τῇ πρώτῃ Οὐσίᾳ, ταῖς δὲ δεύτεραις διὰ τὴν πρώτην. ὧ γὰρ λόγῳ ὑφίστανται τοῖς συμβεβηκόσι, τούτῳ πάντως καὶ δεκτικαὶ λέγονται τῆς αὐτῆς. ἐπειδὴ ἡ πρώτη οὐσία πάντως καὶ κυρίως ὑφίσταται τοῖς συμβεβηκόσιν, αἱ δὲ δεύτεραι δὲ διὰ τὴν πρώτην, τῶ αὐτῶ λόγῳ, εἰσὶν ἡ πρώτη Οὐσία, πάντως καὶ κυρίως δεκτικὴ τῆς ἐναντίων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, καὶ αἱ δεύτεραι.

Ἀντιφέρει δὲ ὁ Φιλόσοφος πρὸς ταῦτα. δοκεῖ γὰρ τὸ ρηθὲν τῆς Οὐσίας ἴδιον, ὁμοίως καὶ τῶ λόγῳ προσήκειν καὶ τῇ δόξῃ. ὁ γὰρ λόγος καὶ ἡ δόξα ποτὲ μὲν ἀληθῆ, ποτὲ δὲ ψευδῆ γίνονται, διαμενόντα τὰ αὐτὰ. οἷον εἴτις φαίη, ἢ καὶ οἶσται τὸν Σωκράτην καθεῖσθαι. καθημένου μὲν τοῦ Σωκράτους, καὶ ὁ λόγος εἰσὶν ἀληθῆς, καὶ ἡ περὶ τούτου δόξα ὁμοίως, ἀπιστημένου δὲ ἄμφω ψευδῆ γίνονται. τοιγαροῦν ἐπεὶ τὸ ἀληθές καὶ ψευδές ἐν τοῖς ἐναντίοις εἰσὶν, ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα δοκοῦσι τῆς ἐναντίων εἶναι δεκτικά. καίτοι μηδέτερον Οὐσία ὄν μήθ' ὁ λόγος, μήθ' ἡ δόξα.

Ἐπιλύεται ὁ Φιλόσοφος τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀντίθεσιν διχῶς. Πρῶτον μὲν εἰ δοίμεν τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία, οὐ μὲν τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιδέχονται ταῦτα καθ' ὃν ἡ Οὐσία. ἡ γὰρ Οὐσία τῆς ἐναντίων γίνεται δεκτικὴ, μεταβαλλομένη καθ' ἑαυτήν. φέρε εἰπεῖν τῷ ὕδατι ἐκ ψυχροῦ θερμῶ γινομένη, μεταβολὴ γίνεται ἐν αὐτῷ, ἀντικειμένης ποιότητος δεχομένη. τοῦ δὲ λόγου καὶ τῆς δόξης ἄπο τοῦ ἀληθοῦς ἐπὶ τὸ ψεῦδος μεταβαλλομένων, ἡ μεταβολὴ οὐκ ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ θεωρεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τῆς σημασιολογίας, ἢ δοξαζομένων πραγμάτων.

Ἐπιλύεται δεύτερον τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν ὁ Φιλόσοφος, εἰπὼν οὐδ' ὅλως γίνεσθαι δεκτικὰ τῆς ἐναντίων τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν. τὸ γὰρ τὰ ἐναντία ἐπιδεχόμενον μεταβάλλει καθ' αὐτὸ, ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ δόξα ἀπ' ἀληθῶν ψευδῆ γινόμενα οὐ μεταβάλλει καθ' αὐτὰ. οὐκ ἄρα δεκτικὰ γίνεται τῆς ἐναντίων. ἡ δὲ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος ἐπὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς δόξης, χάσιν δηλῶσιν ὁμοιότητος ἢ ἀνομοιότητος πρὸς τὸ σημαζόμενον, ἢ δοξαζόμενον πρᾶγμα, καὶ ἡ ἄπο τοῦ ἀληθοῦς ἐπὶ τὸ ψεῦδος μεταβολή, καὶ ἀνάπαλιν, μεταβολὴ σημαίνει χάσεως ἄπο τῆς ἐναντιώσεως προερχομένη, ἥτις ἐπὶ τῆς σημασιολογίας ἢ δοξαζομένων πραγμάτων γίνεται.